

KEMER SIKMA POLİTİKALARINDAKİ BÜYÜK RİSK: MALİ TUZAK

Ufuk GERGERLİOĞLU¹

Atıf/©: Gergerlioğlu, Ufuk (2017). Kemer Sıkma Politikalarındaki Büyük Risk: Mali Tuzak, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 1, Haziran 2017, ss. 333-344

Özet: Özellikle 2008'de yaşanan küresel finansal kriz, dünyada birçok ülkeyi zor durumda bırakmıştır. Bu krizi aşmak için vergi artışlarını ve kamu harcamalarında yapılan kesintileri kapsayan kemer sıkma politikalarının uygulanması, birçok ülke ekonomisinde bir takım olumsuz etkilerin açığa çıkmasına neden olmuştur. Vergi artışlarının ve kamu harcama kesintilerinin ekonomik büyümeyi daha da yavaşlatması, vergi hasılatlarında azalmaya sebebiyet vererek bütçe açıklarında büyüme meydana getirmiştir. Bu süreç beraberinde ekonomide bir kısır döngü ortaya çıkartarak mali tuzağın oluşumuna zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda bu çalışmada mali tuzak kavramından etraflıca söz edilmektedir. Çalışmada öncelikle mali tuzak kavramı için teorik çerçeve sunulmakta, ardından da bu kavramın ülke uygulamaları bağlamında değerlendirilmesine yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mali Tuzak, Kemer Sıkma Politikaları, Daraltıcı Maliye Politikası, Vergi Artışı

Great Risk in Austerity Policies: Fiscal Trap

Citation/©: Gergerlioğlu, Ufuk (2017). *Great Risk in Austerity Policies: Fiscal Trap*, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 1, June 2017, pp. 333-344

Abstract: *Because of the global financial crisis, especially the 2008 one, many countries have been left in a difficult situation. The application of policies implemented to overcome the crisis which involve tax increases and cuts in public spending has led to a lot of adverse effects on many countries' economies. Tax increases and public spending cuts have slowed down economic growth. This has caused a decrease in tax revenues therefore budget deficits have started to grow. This process has generated a vicious circle in a number of country economies and as a result of this, the phenomenon known as the fiscal trap has emerged. To begin with, the concept of the fiscal trap will be extensively explained in this article. At the same time, this study will tackle the theoretical framework regarding the concept of the fiscal trap and then this concept will be evaluated from the perspective of country practices.*

Keywords: *Fiscal Trap, Austerity Policies, Contractionary Fiscal Policy, Tax Increases.*

I.GİRİŞ

Ekonominin içinde bulunmuş olduğu konjonktüre bağlı olarak özellikle maliye politikası araçlarının etkin bir biçimde uygulandığı bilinmektedir. Elbette ki ekonomik yapının niteliğine göre hangi araçların hangi dozda hayata geçirileceği, bu araçların başarı şanslarının belirlenmesinde önemli olmaktadır. Ancak salt bir biçimde iyi niyetle uygulanan maliye politikalarının tek başına uygulandığı, özellikle de para politikaları ile desteklenmediği durumlarda ekonomik açıdan hedeflenen amaçların gerisinde kaldığı görülmektedir. Bu da bir takım problemleri beraberinde getirmektedir.

Bilhassa daraltıcı maliye politikalarının tek başına uygulandığı dönemlerde ekonomik manada bazı olumsuz sonuçların meydana geldiği gözlemlenmektedir. Aslında bu nitelikte bir politika ile finansal bir krizin önlenmesi amaçlanmakta fakat sonuçlar tam tersi bir durumu açığa çıkartmaktadır. Böyle dönemlerde vergilerin arttırılması veya kamu harcamalarının azaltılması yoluyla uygulamaya konulan kemer sıkma politikasına ilişkin tedbirler, kriz sürecini tetikleyerek ekonomide kronik

sorunlara sebebiyet vermektedir. Bu tedbirler, bir taraftan ekonomideki büyümeyi yavaşlatarak işsizlik ortamının oluşmasına zemin hazırlarken diğer taraftan toplam talepte bir daralmaya sebep olarak karlarda erimeye neden olabilmektedir. Aynı zamanda bu süreç, hükümetlerde borçların ödenmesi yükümlülüğü konusunda bir tedirginlik meydana getirerek hükümetleri borç senetlerinin tamamen elden çıkartmaya da yönlendirebilmektedir. Bu da doğal olarak faizlere yönelik maliyetlerin artmasını gündeme getirmektedir. En nihayetinde krizin etkisini azaltmaya yönelik ortaya konulan salt kemer sıkma politikaları bütçe açıklarını da arttırarak ekonomide bir kısır döngünün oluşumunu hızlandırmaktadır. Bu kısır döngü ile beraber, mali tuzak olarak nitelendirilen olgu ile karşı karşıya kalınması söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada mali tuzak olgusu etraflıca ele alınmaya çalışılacaktır.

Aynı zamanda Türkiye’de teorik manada mali tuzak olgusunun az ele alınmış olması, böyle bir çalışmanın hazırlanmasında motivasyon oluşturmuştur. Bu kapsamda çalışmada öncelikle mali tuzak kavramının teorik çerçevede izahı yapılmaktadır. Ardından da mali tuzak kavramına ülke uygulamaları çerçevesinde değinilmektedir.

II. MALİ TUZAK KAVRAMININ TEORİK ÇERÇEVEDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mali tuzak olgusu, durgunluk dönemlerinde ortaya çıkan ve özellikle bu dönemlerde uygulanan vergi artışları sebebiyle ekonomideki gerilemenin daha da kronikleştiği bir durumu ortaya koymaktadır (Ritatos, 2013: 8). Ayrıca bu kavram, kronik finansman sorunu ile de doğrudan ilişkilendirilmektedir (Cole, 2004: 99). Öte yandan mali tuzak, finansal imkansızlıklar sebebiyle hükümetlerin kamusal mal ve hizmet sunumlarına ilişkin görevlerini gereği gibi yerine getirememesi sonucu meydana gelmektedir (Hong, 2013: 6).

Mali tuzak, bütçe açıkları yoluyla mevcut olan krizi daha da derinleştiren bir yapının oluşması sonucu ortaya çıkan bir olgu olarak da değerlendirilebilmektedir (Göker ve Akyol, 2014: 185). Mali tuzak kavramı, özellikle, hükümetlerde mevcut olan yozlaşma ve birikmiş borçlar konusu ile de doğrudan ilişkilendirilmektedir (Moufakkir ve Kelly, 2015: 184). Ayrıca kemer sıkmanın zararlı bir sonucu olarak da ifade edilen mali tuzak, ekonomik büyümeyi yavaşlatan ve bu sebeple vergi hasılatında da azalmaya neden olan bir görünüm ortaya koymaktadır (Palley, 2009).

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde belirgin bir biçimde ortaya çıkan mali tuzak, ekonomik durgunluğun bir versiyonu şeklinde mütalaa edilmektedir. Mali tuzak kavramını geliştiren ülkeler perspektifinden açıklarken, kişi başına gelirin azlığını ve dolayısıyla buna bağlı olarak vergi hasılatının düşük olmasını, hükümetler bazında gözlemlenen yozlaşmanın mevcudiyetini de gözden uzak tutmamak gerekir (Werhane vd., 2010: 32).

Durgunluk dönemlerinde meydana gelen vergi hasılatındaki azalma ve borç yüklerindeki artış, sadece sıkı maliye politikası veya diğer bir ifade ile daraltıcı maliye politikası araçları ile kontrol altına alınmaya çalışıldığında bir kısır döngü meydana gelebilmekte ve bu durumda ekonomik yapı mali tuzak tehdidi ile karşı karşıya kalabilmektedir. Öte yandan durgunluk döneminde bütçe dengesini sağlamak adına daraltıcı maliye politikaları aracılığıyla ortaya konulan kemer sıkma önlemleri, kamu harcama ve yatırımlarını da keserek mali tuzak sürecinin hızlanmasının önünü açmaktadır (Ritatos, 2013: 8).

Durgunluk dönemindeki sıkı maliye politikaları, kamu maliyesi araçları üzerinde bir kısır döngü meydana getirmekte ve bu durum harcama ve vergilerden beklenen faydaların açığa çıkmasını engellemektedir. Dolayısıyla bu dönemlerde uygulanan kemer sıkma politikaları, bütçe dengesi ve borç oranı açısından arzulanan hedefin gerçekleşmesinden uzak bir görünüm sergilemektedir (Göker, 2014: 113). Bir ekonomide kamu harcamalarına yönelik olarak yapılan kesintilerin veya arttırılan vergilerin, büyümenin yavaşlamasına, artan işsizliğe, azalan toplam talebe ve karların düşmesine neden olarak dolaylı bir biçimde vergi hasılatında bir erimeye sebebiyet verdiği savunulmaktadır. Bu durum da bütçe açıklarını arttırarak ekonomide bir kısır döngünün oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Hannsgen ve Papadimitriou, 2012: 6).

Bir başka anlatımla, sıkı maliye politikasının uygulanması kapsamında harcama kesintileri ve vergi artışlarının nihai amacı, bütçe açığının GSYİH'ye oranını azaltmak şeklinde belirlenmişken tam tersi bir sonucun ortaya çıkması ve talepteki azalmaya bağlı olarak GSYİH ile vergi gelirlerinin düşmesi söz konusu olmaktadır (Göker ve Akyol, 2014: 179). Bu noktada, salt sıkı maliye politikasının açığa çıkartabileceği ekonomik nitelikteki sorunların, kemer sıkma politikalarına ilave olarak ılımlı bir para politikasının benimsenmesi yoluyla ortadan kaldırılması, gündeme gelebilmektedir. Böyle karma bir politika, daha az kamu açığına sebebiyet

vererek piyasadan daha az borç alınmasına neden olacaktır. Böylelikle faiz oranlarının yükselmesinin önüne geçilmiş olunacaktır (Jain ve Tomic, 1995: 399). Bu durum, özel sektörün GSMH içindeki payında bir artış oluştururken kamu sektörünün GSMH içindeki payında bir azalış meydana getirecektir (Wiley, 2016: 129). En nihayetinde sıkı maliye politikasının ılımlı para politikası ile karma görünümü, mevcut ekonomide sosyal refah kaybını aza indireyecek ve mali tuzak riskinin tehlikeli oluşumunu desteklemeyecektir. Çalışmanın bu noktasında mali tuzağın literatürdeki farklı türlerinden de kısaca söz etmek teorik açıdan tamamlayıcı nitelikte olacaktır.

Maliye literatüründe mali tuzak olgusu temel olarak iki ayrı biçimde ele alınmaktadır. Bunlardan birincisi basit mali tuzak, ikincisi ise büyük mali tuzaktır. Basit mali tuzak, uygulanan daraltıcı maliye politikalarının talepteki azalmadan başlayarak vergi hasılatında bir düşüşe, dolayısıyla bütçede açığa yönelik bir etki oluşturması ve bu etkinin bir kısır döngüye dönüşerek ekonomiye zarar vermesi anlamına gelmektedir. Elbette ki bu kısır döngüye sebep olan argümanın temeline, vergi artışlarını ve kamu harcamalarında azalmayı oturtmak gerekmektedir. Diğer yandan büyük mali tuzak ise basit mali tuzaktan daha geniş bir yapı ortaya koymaktadır. Bu iki yapının bir biriyle ilişkili bir görünüm ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Basit mali tuzağın ortaya çıktığı bir durumda bağımsız bir para sistemi de mevcut değilse bu yapı büyük mali tuzağı açığa çıkartabilmektedir. Büyük mali tuzak, daraltıcı maliye politikasının genel ekonomik yapıyı bozduğu bir durumda kendini göstermektedir. Artan işsizlik, toplam talepte meydana gelen azalma ve karların düşmesi gibi olumsuz ekonomik göstergelerin belirlediği bir durumda hükümetler borç yükümlülüklerini yerine getiremeyecekleri kaygısı içerisinde borç senetlerinin tamamını ellerinden çıkartabilmekte ve dolayısıyla bu ortamda faiz maliyetleri yükselebilmektedir. Aynı zamanda ekonomik göstergelerin bozulması transfer harcamalarında artışa neden olabilmekte bu durum da yine hükümetleri borçlarını ödeyemeyeceği kaygısı içerisine sokarak faiz maliyetlerini arttırmaktadır. Her iki durum da bütçe açıklarına sebebiyet vererek büyük mali tuzağın oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Hannsgen ve Papadimitriou, 2012: 5).

Mali tuzak ile alakalı tüm bu teorik çerçeveye ilave olarak, özellikle daraltıcı maliye politikaları uygulamaları nedeniyle meydana gelen mali tuzak

kavramını, literatürdeki kayıt dışı ekonomi sebebiyle oluşan mali tuzak anlayışından ayırmak da yerinde olacaktır.

Kayıt dışı ekonomi ile ilişkilendirilen mali tuzak, büyük ölçüde kayıt dışı ekonominin varlığında meydana gelebilmektedir. Şöyle ki; kayıt dışı ekonomi vergi tahsilatında güçlüklerle neden olabilmekte ve bu durum, düşük vergi hasılatına sebebiyet verebilmektedir. Elbette ki bunun doğal bir sonucu olarak da düşük kamu harcamaları söz konusu olmaktadır. Böylelikle düşük kalitede kamusal mal ve hizmet sunumu ortaya çıkmakta bu da devletin elini zayıflatarak kayıt dışı sektörlerin büyümesine neden olmaktadır. Bu sistem, kısır döngü meydana getirerek mali tuzağı ortaya çıkartmaktadır (Olters, 2003: 6). Bu noktada, daraltıcı maliye politikalarının uygulanması sonucu meydana gelen mali tuzak ile kayıt dışı ekonominin varlığında açığa çıkan mali tuzak arasında belirgin bazı ortak ve farklı noktalardan da bahsetmek yararlı olabilir. Her iki tuzak tipinde nedenler ve görünümeler farklı olsa da kamu harcamalarında meydana gelen bir azalma söz konusudur. Bu azalma her iki durumda da dolaylı bir biçimde vergi hasılatında bir düşüş meydana getirmektedir. Mali tuzak, daraltıcı maliye politikası uygulamasında hükümetlerin resmi çabaları içerisinde oluşurken, kayıt dışı durumun varlığında özellikle işletmelerin gayri resmi gayretleri sonucunda açığa çıkmaktadır.

III. MALİ TUZAK KAVRAMININ ÜLKE UYGULAMALARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Özellikle Yunanistan'ın 2008 dünya finansal krizinden sonra izlediği mali politikalar sebebiyle mali tuzak süreci içerisine girmesi ve bu durumdan çıkamaması, mali tuzak olgusunun iktisadi arenada kendisine yer bulmasına neden olmuştur. Aslına Yunanistan 2008 krizi öncesi özellikle 2002-2007 döneminde borçlarını yönetme konusunda herhangi bir sıkıntı ile karşılaşmamıştı. Bu dönem aralıklarında Yunanistan'da kamu borçlarının yönetimi konusunda neredeyse dengeli bir görünüm gözlemlenmişti. Ancak 2008 dünya finansal krizi ile beraber Yunanistan, kamu borçlarını yönetme başarısını devam ettirememiş, bu durum 2008 ve 2009 yıllarında beraberinde olumsuz ekonomik etkiler açığa çıkartmıştır. Bu sürecin olumsuzluklarını gidermek adına sıkı (daraltıcı) maliye politikasını hayata konulmuş, çeşitli kesimlerde vergi artışlarına gidilmiş ve bununla birlikte bir dizi kamu harcamalarını kesmeye yönelik önlemler alınmıştır. Ancak bu önlemler ekonomideki kötü gidişatı durdurmak bir yana vergi hasılatında

azalmaya, toplam borç stokunda hızla artışa neden olmuştur. Dolayısıyla Yunan ekonomisi mali tuzak tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır (Ritatos, 2014:132-133).

1990'lı senelerde Rusya'da ödenmemiş vergi borçlarının bütçe açıklarını büyütmesi ve bu açıkların yüksek getirili bonolar ile kapatılması gayretlerinin beraberinde kuvvetli mali tuzak eğilimini ortaya çıkartması da (Bernstam ve Rabushka, 1998: 84) aslında bu eğilimin dönem veya ülke ayırımı olmaksızın her zaman her ülkede açığa çıkabileceğini göstermektedir.

Mali tuzak riskinin azaltılması çabaları, ekonomide iyi sonuçların ortaya çıkacağı anlamına gelmemektedir. Bununla birlikte geçmişte uygulanan bir takım iyi niyetli politikaların sonuçları, ilerleyen dönemlerde uygulanacak yeni politikalara belirli ölçüde etki edebilmektedir.

Örneğin; Endonezya Hükümeti mali tuzaktan sakınmak için bir takım önlemlere yönelmiştir. Ancak ilgili ülke hükümeti, iktisadi krizleri tetikleme özelliğini bünyesinde barındıran mali tuzaktan sakınmaya çalışırken dengeli ekonomik büyümeyi, düşük enflasyonu ve artan istihdamı destekleyici politikaları nasıl yöneteceği sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte Endonezya Hükümetinin dengeli ekonomik büyümeyi sağlamak adına geçmişte uyguladığı genişleyici politikalarını da daha sonra uygulanması düşünülen mali tuzaktan sakınma çabaları ile ilişkilendirmek mümkündür. Endonezya Hükümetinin, uygulamaya koyduğu genişleyici politikalarla dengeli ekonomik büyümeyi belirli ölçülerde sağladığı görülmektedir. Ancak bu durum mali kapasitenin genişlediği anlamına gelmemektedir. Uygulamaya konulan genişletici politikalar harcamalarda ciddi artışlar meydana getirmiş fakat aynı seviyede artış vergi hasılatında sağlanamamıştır (Srıyana, 2015: 253). Elbette ki mali tuzağın yalnızca ülkelerin kendi içinde uygulamış oldukları maliye politikalarına doğrudan bağlı olarak açığa çıktığını söylemek yanıltıcı olacaktır.

İran Devriminin meydana geldiği ve bununla ilişkili olarak petrol ihraç eden ülkelerin kısıtlayıcı bir tutum içerisine girdiği dönemi takiben, bu gelişmelere bağlı olarak 1979-1982 yılları arasında açığa çıkan çok ciddi fiyat artışlarının da, her hangi farklı bir ülkede mali tuzağın ortaya çıkmasında etken rol üstlendiği kabul edilmiştir (McBeath ve Morehouse, 1994: 57-58). Ayrıca 1990'lı yıllarda Avrupa Birliği ülkelerinin özellikle Maastricht Anlaşması kapsamında bütçe hedeflerini tutturmak adına gösterdiği

çabaların da mali tuzak sürecinin ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir (Lindsey, 1999: 110)

Dolayısıyla mali tuzağı ortadan kaldırıcı politikaların benimsenmesi, birçok faktörün göz önünde bulundurulmasını ve geçmişte yapılan uygulamaların da dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Genişletici politikaların uygulandığı bir dönemden hemen sonra mali tuzaktan sakınmak adına daraltıcı politikaların hayata geçirilecek olması, daha dikkatli politikaların benimsenmesi gerektiğini haklı kılabılır. Aynı zamanda ekonominin genişletici dönemlerinde vergi hasılatının kamu harcamalarına kıyasla daha düşük seviyelerde seyretmesi, mali tuzaktan sakınma girişimlerinin başarı şansının daha düşük olabileceğini de akla getirmektedir. Öte yandan global anlamda ortaya çıkan ve fiyat istikrarını olumsuz yönde etkileyen gelişmeler de ülke politikalarından bağımsız olarak mali tuzağın açığa çıkmasına neden olabilmektedir. Daraltıcı veya kemer sıkmaya yönelik politikaların mali tuzağa neden olup olmayacağı sorusunun cevabı ise, bu daraltıcı politikaların uygulanması sırasında ülkelerin içinde bulunmuş oldukları ekonomik ve mali duruma göre farklılık gösterebilecektir.

2008 finansal kriz sonrasında kamu açık/fazlasını ortaya koyan kamu dengesinin Yunanistan, İtalya, İspanya, Portekiz gibi ülkelerde ciddi biçimde bozulduğu görülmektedir. Bu ülkelerde kamu borcunun GSYİH'ye oranının krizi izleyen dönemde hızla arttığı bilinmektedir (Göker ve Akyol, 2014: 187). Böylesi bir ekonomik ve mali ortam içerisinde kemer sıkmaya yönelik politikaların uygulanmasının başarılı sonuçlar vermesi beklenmemelidir. Zira bu zamanlarda daraltıcı nitelikte maliye politikasının uygulanması, başarılı sonuçlar vermenin ötesinde mali tuzak riskini ortaya çıkartarak bir kısır döngü oluşturabilmektedir.

Özellikle 2008 krizi sonrasında, farklı ülkelerde ortaya çıkan mali sisteme bağlı problemler, bireylerin güvenini azaltan belirsizlik ortamı ve bu gelişmelerin doğal sonucu olarak birçok ülkede açığa çıkan talep düşüşlerine bağlı üretim hacimlerinde meydana gelen daralmalar gözlemlenmiştir (Karaca, 2014: 270). Böyle dönemlerde uygulanabilecek daraltıcı politikaların krizi daha da derinleştirerek mali tuzağa zemin hazırlayabileceğini söylemek yanıltıcı olmayacaktır.

Ancak 2010 yılından sonra kamu borcunun GSYİH'deki payını azaltmak adına uygulanan kemer sıkma politikaları, daha farklı bir amaç güderek özel sektör talebinde belirli bir ölçüde sürdürülebilir iyileşmeyi hedeflemiştir. Bu

yapılırken de aynı zamanda kamu sektörü talebinin telafi edilebileceği düşünülmüştür. Ama ne var ki bu daraltıcı politikaların ekonomik entegrasyon ve faiz oranlarının düşüklüğü sebebiyle genişletici etkiyi açığa çıkartmakta yetersiz kaldığı görülmüştür (Göker, 2014: 113). Dolayısıyla kemer sıkma politikalarının en iyi niyetle uygulandığı dönemlerde bile, verimli sonuçların ortaya çıkması açısından istenen neticelerin alınamayacağı ve dolayısıyla mali tuzağın oluşma riskinin söz konusu olabileceğini savunmak mümkün görünmektedir.

IV. MALİ TUZAKTAN ÇIKIŞ İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Hükümetlerin harcama ve vergileri kullanarak daraltıcı politikaları uygulamalarının kısır döngü oluşturarak mali tuzağa zemin hazırladığı bilinmektedir. Aslında daraltıcı politikaların uygulanması, hükümetlerin bütçe açıklarını kapatmaya yönelik istekleri ile ilişkilendirilmektedir. Bu kısır döngünün kırılabilmesi için bütçe açıklarının kapatılmasından ziyade istihdamın arttırılmasına yönelik öncelikli tedbirlere olanak sağlanmalıdır (Göker, 2014, 113).

Diğer taraftan her hangi bir ülkede mali tuzak riskinin tehlike oluşturamaması için ekonominin can damarlarına yönelik reformların taahhüt edilmesi ile birlikte mali amaca ilişkin vaatlerin sunulması gerekmektedir. Hali hazırda bu vaat ve taahhütlerin sunulması, güçlü ekonomik büyümeyi ve aynı zamanda gelecek yıllar ile alakalı fiyat istikrarının sağlanmasını mümkün kılacaktır (Ministerio Da Fazenda, 2004: 35). Öte yandan mali tuzağa yöneltebilecek politikaların uygulanması da iyi gözlemlenmelidir. Çünkü uygulanabilecek daraltıcı nitelikteki bir politika mali tuzağa neden olabileceği gibi aynı zamanda toplumsal refahta bir kayıp da ortaya çıkarabilmektedir (Singh, 1995: 16). Ayrıca milli gelirin bileşenlerini oluşturan ve büyümenin lokomotifi konumunda olan özel tüketim ve yatırım harcamalarının gerilemesine engel olunmak suretiyle krizlerin etkileri giderilebilir (Karaca, 272-273). Bu durum da bir taraftan istihdamdaki problemlerin azaltılmasına diğer taraftan da daraltıcı politikaların bir parçası olan harcama politikalarını daha etkin hale getirilmesine yardımcı olarak kemer sıkma politikalarının uygulanmasını etkin hale getirebilir.

V. SONUÇ

Özellikle kriz dönemlerinde uygulamaya konulan daraltıcı maliye politikalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan aynı zamanda bu politikaların uygulanması neticesinde ekonomide meydana gelen kısır döngü sebebiyle krizin daha da derinleşmesine neden olan mali tuzak olgusu, son yıllarda maliye literatüründe ele alınan konuların başında gelmektedir. Bu kavrama ilişkin olarak ortaya konulan teorik çerçeve, ülke uygulamaları ile tutarlılık ortaya koymaktadır.

Bilhassa 2008’te meydana gelen küresel ekonomik kriz sürecinde ülkelerin uygulamış oldukları kemer sıkma politikaları, ekonomideki mevcut krizin daha fazla derinleşmesine neden olarak, o ülkeleri mali tuzak tehlikesi ile karşı karşıya getirmiştir. Yunanistan, İspanya ve Portekiz gibi ülkelerde krizin bertaraf edilmesi maksadıyla alınan kemer sıkma politikaları, ilgili ülkeleri, içinde bulunmuş oldukları ortamdan daha kötü bir duruma sürükleyerek mali tuzak riski içerisine yöneltmiştir.

Elbette bu kötü tecrübeler, bir takım önerilerin gündeme gelmesi için haklı bir neden oluşturmaktadır. Bu bağlamda mali tuzak riskinden uzaklaşabilmek adına ekonomik büyüme ve fiyat istikrarının sağlanması çabalarının iyi sonuç verebilmesi için para politikalarının da göz önünde bulundurulması gerekebilir. Özellikle kemer sıkma politikası ile beraber uygulamaya konulacak olan ılımlı bir para politikası, mali tuzak riskine karşı başarı şansını daha fazla arttırabilir. Öte yandan bütçe politikaları daha şeffaf hale getirilerek mevcut kaynakların verimli kullanılması söz konusu olabilir. Bu durum, kemer sıkma politikasında önemli bir araç olan harcama politikasının etkinliğine işlerlik kazandırabilir. Tüm bunlara ilave olarak hükümetlerin borç stoklarını yeniden gözden geçirmeleri ve bu borç stoklarının azaltılmasına ilişkin önlemleri masaya yatırmaları, daraltıcı maliye politikalarının ve para politikalarının bir arada daha etkin sonuçlar üretmesine yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- BERNSTAM, Michael S., RABUSHKA, Alvin. (1998), *Fixing Russian’s Banks: A Proposal for Growth*, Hoover Institution Press.
- COLE, Terrence M. (2004), “Blinded By Riches : The Permanent Funding Problem and the Prudhoe Bay Effect”, (Erişim Adresi:<http://www.iser.uaa.alaska.edu/Publications/blindedbyriches.pdf>), (Erişim Tarihi: 01.08.2016).
- GÖKER, Zeliha. (2014), “Küresel Kriz Sonrası Maliye Politikalarında Değişim ve Mali Tuzak Riski”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 40, 103-116.

- GÖKER, Zeliha; Akyol, Servet. (2014), “Kemer Sıkma Politikalarından Mali Tuzağa: AB Çevre Ülkeleri Bağlamında Bir İnceleme”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16/1, 177-197.
- HANNSENGEN, Greg; PAPADIMITRIOU, Dimitri B. (2012), “Fiscal Traps and Macro Policy After The Eurozone Crisis”, *Public Policy Brief*, No.127. 1-17.
- HONG, Xuyue. (2013), “The Role of Localized Solutions in Removing Poverty and Inequality: Combination of Human Capital Investment and Entrepreneurship”, (Erişim adresi: http://www.cuhk.edu.hk/shaw/files/2012/wylf/Economic_Paper_06_HONG.pdf), (Erişim Tarihi: 01.08.2016).
- JAIN, Chaman L., TOMIC, Igor M. (1995), *Essentials of Monetary and Fiscal Economics*, Graceway Publishing CO.
- KARACA, Coşkun. (2014), “Uygulanan Para ve Maliye Politikaları Açısından Geçmiş Krizler ve 2008 Küresel Ekonomik Krizin Karşılaştırmalı Analizi”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 263-286.
- LINDSEY, Lawrence B. (1999), *Economic Puppetmasters*, The AEI Press.
- MCBEATH, Gerald A., MOREHOUSE, Thomas A. (1994), *Alaska Politics and Government*, University of Nebraska Press.
- MINISTERIO DA FAZENDA. (2004), Fiscal Policy in Brazil and Japan What Can Be Learned”, (Erişim Adresi: http://www3.tesouro.gov.br/servicos/download/mario_finalreport.pdf), (Erişim Tarihi:01.08.2016).
- MOUFAKKIR, Omer; KELLY, Ian. (2015), “Developing a Tourism Poverty Reduction Strategy”, *Transformational Tourism: Host Perspective*, Editor: Yvette Reisinger, CABI, 180-194.
- OLTERS, Jan-Peter. (2003), “Albania’s Informal Economy: An Impediment to Economic Development?”, (Erişim Adresi: https://www.bankofalbania.org/web/pub/JanPeterOlters_240_1.pdf), (Erişim Tarihi: 01.08.2016).
- PALLEY, Thomas. (2009), “The Fiscal Austerity Trap New American Contract Policy Paper”, (Erişim Adresi: http://www.insightweb.it/web/files/Thomas_Palley-The_Fiscal_Austerity_Trap_0.pdf), (Erişim Tarihi: 02.08.2016).
- RITATOS, Titos. (2013), “Fiscal Trap, the case of Greece”, (Erişim Adresi:http://www.subr.edu/assets/Colleges_Business/EJournal/FISCALTRAPTHECASEOFGREECEmanuscript.pdf), (Erişim Tarihi: 26.07.2015).
- RITATOS, Titos. (2014), “Debt, Austerity or Fiscal Trap : Lessons form the Greek Case”, *Journal of Economics and Development Studies*, Vol.2, No.1, 131-139.
- SINGH, B.N.P. (1995), *Economic Liberalisation in India*, Ashish Publishing House.
- SRIYANA, Jaka. (2015), “Long Run Fiscal Disequilibrium: An Indonesian Case”, *Journal of Applied Economic Sciences*, Volume X, Issues 2(32), 253-261.
- WERHANE, Patricia H., KELLEY, Scott P., HARTMAN, Laura P., MOBERG, Dennis J. (2010), *Alleviating Poverty Through Profitable Partnerships*, Routledge Taylor and Francis Group.
- WILEY, John. (2016), *Wiley 11th Hour Guide for 2016 Level I CFA Exam*, John Wiley & Sons.